

Izveštaj o provođenju eksperimentalnog kurikuluma u Park šumi Marjan

U Splitu, lipanj, 2024.

DRUGI OTOK

Obrt za istraživanje, savjetovanje i proizvodnju filmova
vl. Filip Bubalo, Put Meja 7, Split, Gsm +385913181978
e-mail: bubalo.filip@gmail.com

OIB: 60416566702 IBAN: HR4323900011101079950, HPB

SAŽETAK

Predmet ovog izvještaja je pregled aktivnosti koje se drugu godinu zaredom održavaju u Park šumi Marjan u suradnji sa spliskim srednjim strukovnim školama u cilju očuvanja kulturnog krajolika Marjana

Općina: **Split** (vlasnik parcela na kojima se obavljaju aktivnosti)

Županija: **Splitsko-dalmatinska** (izdavatelj dopuštenja za radove iz članka 144. Zakona o zaštiti prirode)

Investitor: **JU Park šuma Marjan**

Nadležne službe: **Upravni odjel za zaštitu okoliša, komunalne poslove i infrastrukturu, te Konzervatorski odjel u Splitu - Ministarstvo kulture RH**

Razdoblje provođenja aktivnosti: **ožujak/lipanj 2024**

Autor: **Filip Bubalo, prof. pov. / dipl. muzeolog**
nosioc dozvole za istraživanje i proučavanje nepokretnog kulturnog dobra

SADRŽAJ

- Uvod
 - Suhozidne radionice
 - Teorijski modul
 - Evaluacija radionica

 - Provedba eksperimentalnog kurikuluma
 - *Graditeljsko-geodetska škola*
 - *Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju (učenici graditeljskih zanimanja)*
 - *Tehnička škola za mehanotroniku i strojarstvo*

 - Provedba programa i evaluacija
 - Tablica mjerenja atmosferalija na lokalitetu „učionice na otvorenom“
 - Opća procjena radionice i osobnog sudjelovanja

 - Smjernice za nastavak radionica na Marjanu i integraciju eksperimentalnog kurikuluma

 - Izjava o odgovornosti

 - Prilozi / fotografije radionica (biti će dostavljeni putem file transfera)
-

UVOD

Nakon uspješno provedenih suhozidnih radionica tijekom 2023. g. na kojima su sudjelovali učenici Tehničke škola za strojarstvo i mehatroniku i Građevinsko-geodetske škole, zbog velikog interesa za nastavkom radionica, u dogovoru s JU PŠM, aktivnosti obnove suhozida na Marjanu, nastavljene su i u 2024.g.

Predio odnosno lokacija Karinova krivina (donji dio staze Babe Marte) sada je već prepoznata kod učenika kao „učionica na otvorenom“ odnosno „suhozidni park“, te je već nakon par radionice jasno primijećen porast svijesti o važnosti očuvanja Park šume Marjan, pa i njihove angažiranosti u smislu očuvanja kulturnog krajolika Marjana, što je svakako bila ideja iza pokretanja ovih radionica.

Kako je riječ o strukovnim školama, kojima je ova tematika bliska poput građevinskih tehničara, ove godine na radionicama obnove suhozida pridružili su se i učenici Škole za održivi razvoj, čime se cilj radionice poklopio sa školskim kurikulumom, s obzirom na to da ova škola provodi eksperimentalni program „tehničar održivog razvoja i gradnje“, čime se otvara mogućnost institucionalnog razvoja odnosno prijenosa umijeća gradnje suhozida kao nematerijalne baštine Republike Hrvatske ali i svjetske baštine pod patronatom UNESCO-a. Važno je napomenuti da su u ovakvom formatu izvođenja eksperimentalnog kurikuluma sudjelovale i tri studentske grupe preko Erasmus + programa (Nizozemska, Slovenija i Poljska), te da je jedan od njih već tražio termin za radionicu u idućoj školskoj godini. Dakle, radionice ne samo da su se pokazale zanimljive i vrijedne za učenike splitskih škola, nego se na ovaj način otvaraju mogućnosti za razvijanje novih projekata temeljenih na međunarodnoj suradnji, a u čijem fokusu je valorizacija i očuvanje kulturne baštine na Marjanu.

SUHOZIDNE RADIONICE

- Teorijski modul

Početak ove godine započelo se s planiranjem suhozidnih radionica na području Park Šume Marjan, koje su se potom provodile na lokaciji Karinova krivina, na česticama u vlasništvu Grada Split (k.č. 5325 i 5328). Program edukacija je podijeljen u dva modula: teorijski i praktični. Kroz teorijski dio, učenike se nastojalo upoznati s osnovnim elementima tradicijske arhitekture, geološkoj uvjetovanosti iste, rasprostranjenosti i tipologiji vernakularne arhitekture. Uz pojmove zaštite, očuvanja i interpretacije prirodne i kulturne baštine, učenike se osvještava o održivom razvoju, očuvanjem okoliša i korelaciji između tradicijske i moderne arhitekture, ali izazovima koji su pred svima nama nastali kao posljedica klimatskih promjena. Naglasak je naravno stavljen na elementima kulturne baštine na području Park šume Marjan, povijesnim slojevima, neolitičkim nalazištima, antičkoj povijesti preko srednjeg vijeka do transformacije Marjana iz agrikulturnog područja u ono što je danas-zaštićena Park šuma s nizom sadržaja za stanovnike Splita ali i sve veći broj turista koji otkrivaju ljepote Marjana. Predavanja su dijelom organizirana u prostorijama škola te je svako prilagođeno njihovim interesnim sferama i kurikulumima, ili na terenu u „učionici na otvorenom“ s ciljem povećanja svijesti o suhozidnoj baštini, razlici između materijalne i nematerijalne baštine, koja čine sastavni dio kulturnog krajolika poluotoka Marjan (zaštićen kao cjelina/nepokretno kulturno dobro 2014.g.)

EVALUACIJA RADIONICA

U svrhu povezivanja suhozidnih radionica s izvanškolskim aktivnostima odnosno usklađivanja s kurikulumom, mentorima/predstavnicima svake škole upućen je kratki upitnik kako bi se definiralo i kasnije evaluiralo provedene aktivnosti. S obzirom na to da je na radionicama ukupno sudjelovalo nešto manje od dvjestotinjak djece, prema rezultatima i ocjenama možemo zaključiti da su učenici ali i mentori više nego zadovoljni s formatom radionica te da se model, lokacija i oblik suradnje sa školama kao i s JU Park šumom Marjan treba zadržati, te čak i proširiti. O tome kao i drugim pitanjima, treba donijeti konsenzus između svih dionika, odnosno sazvati jedan zajednički sastanak na kojem bi se definirala daljnja suradnja i eventualno stvaranje pravnog oblika u kojem bi se sudjelovanje učenika odnosno volontiranja na nekim način bodovalo i priznavalo kod primjerice natjecanja za stipendiju Grada Splita. U nastavku prilažem tablični prikaz polaznika i evaluacije Građevinsko-geodetske škole, koja je svojim programom najbliža zacrtanim ciljevima radionica i najozbiljniji je kandidat za uspostavu trajnog oblika suradnje na obnovi suhozida na Marjanu. Uz inicijativu nastavnice Darije Čerdić-Vukušić snimljena je i reportaža o svemu navedenom za emisiju Hrvatska danas (20. svibnja) na programu HRT4.

Isječci iz HRT-ove reportaže

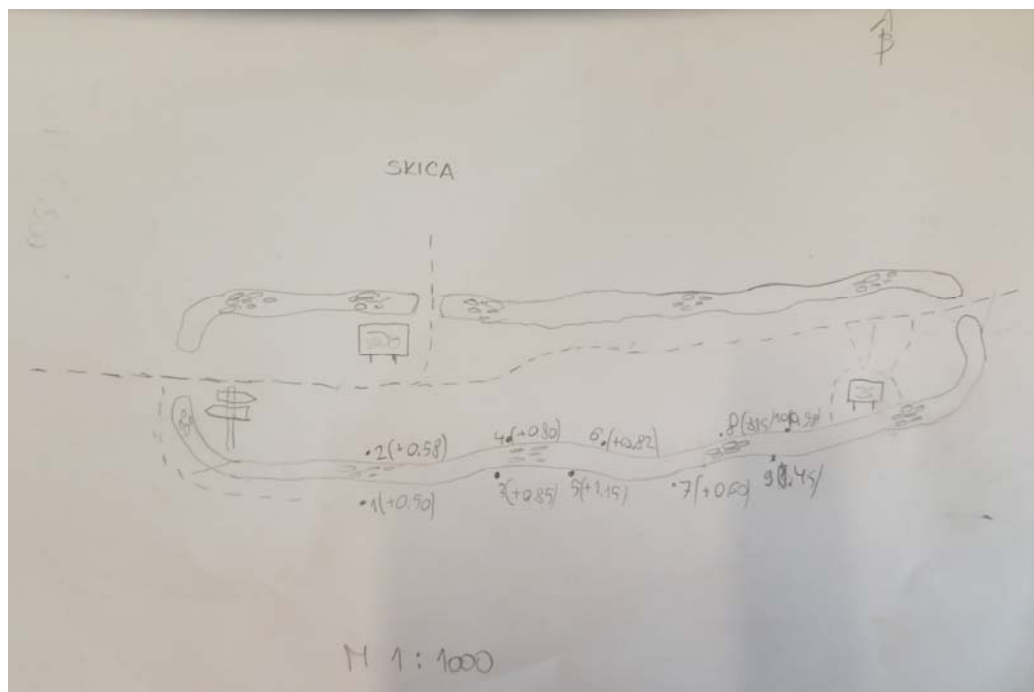
- **PROVEDBA EKSPERIMENTALNOG KURIKULUMA**

U dogovoru s nastavnicima/mentorima, za sve učenike održana su uvodna predavanja kako bi ih se uopće upoznalo s tematikom suhozidne baštine i tradicijske arhitekture. Za one koji su mogli organizirati, predavanja su organizirana unutar školskih učionica, odnosno kao Power Point prezentacije, posebno prilagođene za njihove nastavne programe. Za ostale, za koje nije bilo mogućnosti, uvodna predavanja održana su na terenu uz pomoć didaktičkih materijala. Prilagođeni pristup razvijan je i dalje u praktičnom dijelu, pa je svaki smjer imao svoj pristup projektnim zadacima, te plan provedbe što su u potpunosti vodili njihovi mentori.

Škola	Mentori / nastavnici	Broj polaznika
<i>Tehnička škola za Mehanotroniku i strojarstvo</i>	Mirjana Kamber, Nataša Marić	8
<i>Graditeljsko- geodetska škola</i>	Vanja Perišin- Ćorić, Katarina Fenrich, Ivana Fredotović	88
<i>Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju (učenici graditeljskih zanimanja)</i>	Darija Čerdić- Vukušić, Zdravko Bonić, Alemka Babić, Leo Pisac, Marin Baković, Sanja Vondra, Silvije Puljić	105

- *Graditeljsko-geodetska škola*

Tako su primjerice učenici Geodetske škole, svoju terensku nastavu uz vodstvo prof. Ivane Fredotović, proveli na lokaciju „učionice na otvorenom“ skicirajući teren i snimajući geodetske točke, kako bi kasnije na nastavi izradili geodetsku podlogu lokacije odnosno parcele (katastarske čestice 5328. Kao međupredmetna tema određena je kulturna baština, pa je u svrhu spomenutih ishoda učenicima kroz dva školska sata tijekom sata razrednika održano predavanje o važnom projektu očuvanja kulturne baštine u parku Marjan, kao uvod i priprema za odlazak na teren. Organizirana je terenska nastava u okviru istog predmeta i međupredmetne teme kulturna baština. Učenici su izvršili obilazak zadane parcele na Marjanu i skicirali stvarno stanje u svrhu snimanja suhozida. Terenska mjerenja je odradila jedna grupa i to GNSS uređajem RTK metodom kojom su snimili jedan dio suhozida. Planirana je daljnja suradnja, snimanje ostatka suhozida i utvrđivanje granica parcele.

Geodetska skica „učionice na otvorenom“ – učenici geodetske škole

Učenici smjera građevinski tehničar, pod vodstvom nastavnice Vanja Perišin Ćorić, dipl.ing.građ., istraživali su strukture izgrađene od prirodnog kamena, naučili su prepoznavati vrstu kamena i strukturne oblike, iz horizontalnog presjeka su naučili raspored i način ugrađivanja kamena po obliku, veličini i granulaciji. Vrednovanje naučenog provedeno kroz (samo)evaluaciju učenika i kroz njihove prezentacije.

- *Tehnička škola za Mehatroniku i strojarstvo*

Pod vodstvom prof. Mirjane Kamber, učenici su zbog specifičnog smjera, usvajati i primjenjivati „opća“ znanja i vještine. Prije svega to se odnosi na učenje o prirodi i čovjekovoj potrebi za boravkom u prirodi, očuvanjem prirode i povezivanje i s očuvanjem planeta Zemlje kao cjeline. Volonteri, odnosno učenici ove škole, mentorirani njihovim nastavnicima i voditeljem radionica proširili su svoja znanja o povijesnim i kulturnim vrijednostima park šume Marjan, kao i produbili razumijevanje ideje održivog razvoja, usvajanjem i razvijanjem vještine suhozidne gradnje. Vrlo je važno napomenuti uključivanje učenika u volonterski rad s osjetljivom populacijom, kao i razvijanje socijalnih i komunikacijskih vještina.

- *Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju (učenici graditeljskih zanimanja)*

Polaznici smjera dizajner unutrašnje arhitekture, uz promatranje suhozidnog krajolika, svoje istraživanje usmjerili su na drvenu građu, odnosno mogućnosti recikliranje i ponovne upotrebe dijela drvene građe nastale čišćenjem šume od potkornjaka. Ideja je bila dizajnirati „namještaj“ od prirodnih materijala poput drveta (borovina) i kamena, kako bi se

„učionica“ na otvorenom opremila klupama kako bi se formirao nekakav vizualni identitet učionice, a budućim generacijama učenika i polaznika radionica omogućio što ugodniji boravak u „učionici na otvorenom“.

Skica suhozida na Marjanu - učenici smjera dizajner interijera

Pod mentorstvom nastavnika Zdravka Bonića učenici su vježbali snimanje u IC spektru, te su koristeći termovizijske kamere mjerili temperature tla, temperaturu kamena u zidu na suncu i u hladu, relativnu vlažnost zraka, vlagu na površini tla i u suhozidu, razinu osvjetljenja u zoni zida, u zoni hlada i na osunčanoj strani. Time su postavljeni temelji za buduća istraživanja, odnosno praćenje ili „monitoring“ ove lokacije i eventualnih promjena nastalih u vremenskom periodu, čime se učenici upoznaju s vrlo aktualnim temama poput klimatskih promjena. Osim navedenog učenici su vježbali snimanje u IC spektru (za razliku od vidljive svjetlosti, u području infracrvenog spektra svaki objekt čija je temperatura iznad apsolutne nule emitira toplinu), termovizijskom kamerom koja prikazuje i mjeri termalnu energiju tijela - objekata na način da toplija područja prikazuje toplijim, svjetlijim bojama, a hladnija područja tamnijim bojama. Uz to kamera automatski bilježi i raspored temperatura na površinama snimanih objekata.

Provedba programa i evaluacija

Tehnička škola za Mehanotroniku i strojarstvo / autor: Mirjana Kamber

NAZIV aktivnosti, programa i/ili projekta	Šetnja Marjanom u suradnji s „Javnom ustanovom za upravljanje Park - šumom Marjan i prof. Filipom Bubalom
OPIS i NAČINI realizacije aktivnosti, programa i/ili projekta	<ul style="list-style-type: none">• ovaj projekt nastao je u suradnji s „Javnom ustanovom za upravljanje Park - šumom Marjan“ i Prof. Filipom Bubalom, baštinskim profesionalcem koji se bavi očuvanjem i promocijom suhozidne gradnje• Projekt će se realizirati poučnom, višesatnom šetnjom Marjanom i radionicom suhozidne gradnje u blizini Karinove krivine. Aktivnosti će završiti kvizom znanja koji će se održati na platou Dječjeg grada. U sklopu ovog projekta obilježiti ćemo i Dan planeta Zemlje.• Volonteri, učenici naše škole, mentorirani njihovim nastavnicima na Marjanu će sudjelovati u organizaciji edukativne šetnje te održavanju kviza znanja. Njihova radna subota započet će rano ujutro. Zajedničkim snagama će pripremiti radne točke i proglašenje pobjednika nakon održanog kviza.
ISHODI aktivnosti, programa i/ili projekta	<ul style="list-style-type: none">• proširiti znanja o povijesnim i kulturnim vrijednostima park šume Marjan• upoznati se s postankom i poviješću Marjana; kroz poučnu šetnju predstaviti marjansku kulturnu baštinu; prolaziti zadane točke interesa (marjanske crkvice)• razvijati ljubav prema zavičajnoj povijesti• razviti kod sudionika osjećaj potrebe za kretanjem; u zdravom tijelu zdrav duh• osvijestiti važnost boravka u prirodi za zdravlje čovjeka; naglasiti problem sve veće otuđenosti čovjeka i prirode• učiti u prirodi o prirodi s naglaskom na zanimljive i korisne biljke, te zemljopisne osobitosti i važne povijesne lokalitete• orijentirati se u prostoru; u prirodi postoje razni vodiči pomoću kojih se možemo lako snaći na nepoznatom terenu; za kretanje po nepoznatom terenu od velike nam je važnosti dobra orijentacija• usvojiti načine mjerenja i procjenjivanja na terenu kako bi se lakše snašli, odnosno praktično primijenili vještinu orijentacije; u geoprostoru je lako odrediti geografske pravce i pomoću prirodnih pojava koje su djeci poznate iz svakodnevnog života• istaknuti pojam zaštite prirode i zaštićene prirodne i kulturne baštine Marjana• razumjeti ideju održivog razvoja, njegovati i razvijati tradiciju suhozidne gradnje• čovjekovu potrebu za boravkom u prirodi te za očuvanjem iste povezati i s očuvanjem planeta zemlje kao cjeline• uključivanje učenika u volonterski rad sa osjetljivom populacijom, razvijanje socijalnih i komunikacijskih vještina

<p>MEĐUPREDMETNE TEME uključene u aktivnosti, programe i/ili projekte</p>	<p>Učiti kako učiti uku A.4/5.1. Učenik samostalno traži nove informacije iz različitih izvora, transformira ih u novo znanje i uspješno primjenjuje pri rješavanju problema uku A.4/5.4. Učenik samostalno kritički promišlja i vrednuje ideje uku D.4/5.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.</p> <p>Osobni i socijalni razvoj osr A 4.1. Učenik razvija pozitivnu sliku o sebi osr A 4.2. Upravlja svojim emocijama i ponašanjem osr A 4.3. Razvija osobne potencijale osr B 4.2. Suradnički uči i radi u timu.</p> <p>Građanski odgoj i obrazovanje goo A.4.3. promiče ljudska prava goo C.4.3. promiče kvalitetu života u zajednici</p> <p>Održivi razvoj odr A.4.1. Razlikuje osobni od kolektivnih identiteta te ima osjećaj pripadnosti čovječanstvu A.4.3. Procjenjuje kako stanje ekosustava utječe na kvalitetu života B.4.2. Djeluje u skladu s načelima održivoga razvoja s ciljem promoviranja socijalne pravde C.4.3. Analizira i uspoređuje uzroke i posljedice socijalnih razlika u nekim društvima sa stajališta dobrobiti pojedinca.</p> <p>Zdravlje B.4.1.B Razvija tolerantan odnos prema drugima B.4.1.A Primjereno se odnosi prema drugima i ostvaruje kvalitetnu komunikaciju.</p> <p>Uporaba informacijske i telekomunikacijske tehnologije ikt C 4. 4. Učenik samostalno i odgovorno upravlja prikupljenim informacijama.</p> <p>Poduzetništvo pod B 4.2. Učenik planira i upravlja aktivnostima</p>
<p>NAČINI VREDNOVANJA aktivnosti, programa i/ili projekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • praćenje i bilježenje aktivnosti i postignuća te vrednovanje primjene naučenog u nastavi • povratne informacije učenika, moguća primjena u usvajanju nastavnih sadržaja, vođenje evidencije o sudjelovanju učenika, njihovoj aktivnosti tijekom projekta i ocjenom iz odgovarajućeg predmeta u elementu po izboru nastavnika. Po mogućnosti i realizacija terenske nastave.
<p>VREMENIK aktivnosti, programa i/ili projekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tijekom drugog obrazovnog razdoblja, u dogovoru s učenicima i ravnateljem, Javnom ustanovom Marajan i voditeljem radionca Filipom Bubalom
<p>TROŠKOVNIK aktivnosti, programa i/ili projekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nema troška
<p>NOSITELJ/I aktivnosti, programa i/ili projekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mirjana Kamber, prof. povijesti i filozofije, Nataša Marić, mag. Psych. i svi zainteresirani nastavnici učenici prvih razreda

Škola za dizajn, grafiku i održivi razvoj / autor: Alemka Babić

ZANIMANJE	OPIS I NAČIN REALIZACIJE AKTIVNOSTI	ISHODI AKTIVNOSTI	MEĐUPREDMETNE TEME	NAČINI VREDNOVANJA
	Sastanak na Marjanskim vratima, šetnja Marjanom do Instituta uz pratnju profesora, odlazak na radionicu suhozidne gradnje plus prijedlozi za svaki smjer:			
KERAMIČAR (11 UČENIKA)	klesarski radovi na prolazima, krajevima zida (u budućnosti: izrada kamene podne obloge, izrada kamenog nadvoja)	razumjeti ideju održivog razvoja, njegovati i razvijati tradiciju suhozidne gradnje, istaknuti pojam zaštićene prirodne i kulturne baštine Marjana, razviti kod sudionika osjećaj potrebe za kretanjem; u zdravom tijelu zdrav duh	A 4.1.(razlikuje osobni od kolektivnih identiteta te ima osjećaj pripadnosti čovječanstvu), A 4.3.(Procjenjuje kako stanje ekosustava utječe na kvalitetu života), B 4.1.(Razvija tolerantan odnos prema drugima), B4.2. (Djeluje u skladu s načelima održivog razvoja)	Ocjena iz aktivnosti i odnos prema radu
KERAMIČAR (10 UČENIKA)	klesarski radovi na prolazima, krajevima zida (u budućnosti: izrada kamene podne obloge, izrada kamenog nadvoja)			
ZIDAR (6+2 UČENIKA)	zidovi od kamena, kamenoklesarski radovi			
ZIDAR (7 UČENIKA)	zidovi od kamena, kamenoklesarski radovi			
EKOLOZI (11 UČENIKA)	postava sonde za ispitivanje temp.,vlažnosti			
ENERGETI (10 UČENIKA)	ortogonalna projekcija bunje, skica poprečnog presjeka, proračun gubitaka topline			
EKOLOZI+ENERGETI (24 UČENIKA)	3D model kućice pučke arhitekture			
DIZAJNER UNUTRAŠNJE ARHITEKTURE (12 UČENIKA)	crtanje tlocrta i perspektive lokacije radionice/detalj presjeka suhozida/skiciranje bunje			
DIZAJNER UNUTRAŠNJE ARHITEKTURE (12 UČENIKA)	crtanje tlocrta i perspektive lokacije radionice/detalj presjeka suhozida/skiciranje bunje			

Predavanje prije praktične radionice u „učionici na otvorenom“

Tablica mjerenja atmosferalija na lokalitetu „učionice na otvorenom“

Podaci izmjereni Marjan	09.05.2024. 09:30-10:30
Temperatura zraka	21.5 °C -22,5
Tlak zraka	1013 - 1014 mbar
Relativna vlažnost	58% - 52%
Točka rosišta	18 °C - 16 °C
Vrijeme	Suncano-poneki oblačak
Brzina vjetra	5.0 m/s-7.5 m/s
Smjer vjetra	SW 60° - SW 100°
Temperatura tla na površini	14,5-16.5 °C
Temperatura kamena u sjeni	13,5-14.5 °C
Temperatura kamena na suncu	19,5-20.5 °C
Osvjetljenost na suncanoj strani	80 000-110 000 lux
Osvjetljenost u sjeni	20 000 - 40 000 lux
Temperatura kamena na suncu	19,5-20.5 °C
Duljina obnovljenog suhozida (tijekom radionice 09.05.)	Cca 10 m
Visina suhozida prosječno	0,75 m
Širina suhozida prosječno	0,60 m
Količina kamena u obnovljenom zidu	Cca 4,5 m³
Težina kamena po m dužnom zida	Cca 0,8t/m (lomljen - procjena)
Poskoka ispod kamenja	0

Graditeljsko-geodetska škola_/ autor: prof. Vanja Perišin-Ćorić

<p>NAZIV aktivnosti, programa i/ili projekta</p>	<p>Šetnja Marjanom u suradnji s „Javnom ustanovom za upravljanje Park - šumom Marjan i prof. Filipom Bubalom</p>
<p>OPIS i NAČINI realizacije aktivnosti, programa i/ili projekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • U učionici – učenici navode prirodne materijale u zavičaju, stavlja se fokus na kamen. Raspravlja se o krševitom krajoliku (prednostima/nedostacima). • Učenici imenuju kamene građevine u zavičaju, na odgovarajućim fotografijama. Prepoznajemo najstarije građevine u zavičaju. Analiziramo ih, zaključujemo da su sve izgrađene od kamena, zaključujemo da je to najdostupniji materijal u krajoliku i da je vrlo pogodan za gradnju (trajnost, čvrstoća, mogućnost oblikovanja, estetska vrijednost...)
<p>ISHODI aktivnosti, programa i/ili projekta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objasniti ulogu kamena u tradicionalnoj arhitekturi zavičaja • Povezati životne uvjete s tradicionalnim umijećima • Navesti karakteristike kamena kao građevinskog materijala • Prepoznati i imenovati kamene građevine u zavičaju • Opisati postupak gradnje ogradnih gomila • Imenovati tradicionalnim nazivima različite oblike kamena • Objasniti ulogu gomila (suhozida) u prirodi • Produbiti znanja u području baštine, kulture, umjetničkog i humanističkog područja izvan školskog gradiva. • Usvojiti korake u izradi projekta - od ideje i provedbe do primjene i prezentacije. • Usvojiti vrijednosti vezane uz važnost okoline u kojoj žive i baštine koja ih okružuje. • Ojačati samopoštovanje i razvijati pozitivnu sliku o sebi. • Razvijati vještine evaluacije i samoevaluacije • Suradivati s vršnjacima u planiranju i provedbi zadataka te razvijati suradničke i komunikacijske vještine, kao i vještine timskog rada. • razumjeti ideju održivog razvoja, njegovati i razvijati tradiciju suhozidne gradnje, čovjekovu potrebu za boravkom u prirodi te za očuvanjem iste povezati i s očuvanjem planeta zemlje kao cjeline uključivanje učenika u volonterski rad sa osjetljivom populacijom, razvijanje socijalnih i komunikacijskih vještina

MEĐUPREDMETNE TEME uključene u aktivnosti, programe i/ili projekte	<p>osr A.5.3. Razvija svoje potencijale.</p> <p>osr A.5.4. Upravlja svojim obrazovnim i profesionalnim putem.</p> <p>osr B.5.2. Suradnički uči i radi u timu.</p> <p>osr B.5.3. Preuzima odgovornost za svoje ponašanje.</p> <p>Zdr B.5.1.B Odabire ponašanje sukladno pravilima i normama zajednice.</p>
NAČINI VREDNOVANJA aktivnosti, programa i/ili projekta	<ul style="list-style-type: none"> • samo)evaluacija učenika • prezentacija
VREMENIK aktivnosti, programa i/ili projekta	<ul style="list-style-type: none"> • Travanj/lipanj • Priprema: 30 minuta • Provedba: 2 sata
TROŠKOVNIK aktivnosti, programa i/ili projekta	<ul style="list-style-type: none"> • Nema troška
NOSITELJ/I aktivnosti, programa i/ili projekta	<ul style="list-style-type: none"> • Vanja Perišin-Čorić, Katarina Fenrich, Ivana Fredotović

OPĆA PROCJENA RADIONICE I OSOBNOG SUDJELOVANJA (GOGS)

Kako procjenjujete radionicu u cjelini?	5
Da li je radionica ispunila vaša očekivanja?	4,9
Koliko ste zadovoljni organizacijom radionice?	5
Atmosfera u grupi bila je:	4,7
Procijenite svoju osobnu uključenost	4,9
Procijenite svoje zadovoljstvo sudjelovanjem u programu	4,4

Smjernice za nastavak radionica na Marjanu i integraciju eksperimentalnog kurikuluma

Nakon dvije godine održavana radionica sa srednjim strukovnim školama, kao i gostujućim školama iz inozemstva, te nakon provedenih evaluacija od strane mentora i nastavnika putem smjernica hrvatskog obrazovnog sustava, a najviše putem povratnih i neposrednih informacija od strane učenika koje su bile više nego pozitivne, mišljenja sam da se ovakve i slične radionice trebaju nastaviti održavati na području Park šume Marjan. Naime, zbog obilja suhozidne baštine koja se nalazi na teritoriju JU za upravljanje Park šumom Marjan, bolja integracija obrazovnih i neformalnih edukativnih institucija, kao i organizacija civilnog društva (udruga, kolektiva, zadruga) na području Splita a i šire, apsolutna je nužna kako bi se svi aspekti (i količina) ne samo kulturne, već i prirodne baštine, uz pomoć volonterstva stavili u fokus što šireg kruga zainteresiranih za očuvanje baštine Marjana.

Ovakav model koji se zadnje dvije godine (drugi semestar školske godine) provodio u školama i u „učionici na otvorenom“ na lokalitetu Karinove krivine, pokazao se dosta stabilan za uključene strukovne škole i kao takav primjenjiv za druge formalne i neformalne obrazovne ustanove (škole, sveučilište) ili primjerice institucije za zaštitu prirode (parkovi prirode, nacionalni parkovi i sl.). Nacionalni centar za razvoj volonterstva. Dakako, svakoj od tih trebao se prilagoditi pristup, pogotovo ako se radi o polaznicima manjih dobnih skupina (osnovne škole i vrtići), socijalno ranjivih skupina ili osobama s poteškoćama u razvoju. Za to je potrebna snažnija uloga mentora i možda direktna suradnja s Javnom ustanovom. Novoformirana „učionica na otvorenom“ pruža mogućnosti za sve skupine, te nije slučajno odabrana pošto se u neposrednoj blizini nalaze i interpretacijski punktovi o suhozidnoj baštini, te se tako edukacija na otvorenom može vrlo dobro prilagoditi svima. Radionice suhozida kroz dvadesetak godina mog rada pokazale su se iznimno prijemčive za sve uzraste i stručna usmjerenja, te se u pravilu svi vraćaju na radionice. Tako na i na ovim radionicama, učenici su (kao i mentori) izrazili želju za nastavkom radionica, što bi u nekakvoj daljnjoj projekciji i projektima za budućnost značilo, trajno vezati škole i druge institucije za obnovu suhozida na Marjanu.

To je po mom mišljenju prijeko potrebno, pogotovo ako bi se s takvim institucijama/udrugama potpisao jedan sporazum koji bi obavezao stranke na odgovorno ponašanje i imao u startu jasno zacrtane ciljeve koji su usklađeni s Planom upravljanja Park šumom Marjan. Kako sam već naglasio, učenike bi se definitivno trebalo nagraditi za njihovo sudjelovanje (knjižica o volontiranju), a građane možda korištenjem gradskih parcela na Marjanu za primjerice urbane vrtove i slično. U nekakvoj drugačije postavljenoj suradnji primjerice s privatnim ili državnim tvrtkama, organizacija i obnova suhozida, zahtijevala bi dosta logističkog i financijskog naprezanja za Grad Split kao osnivača JU koja se brine o Park šumi Marjan, a i postavlja se pitanje kontrole kvalitete i održivosti takvog pristupa. Naime, posljednjih desetljeća naročito zadnjih godina, komercijalna obnova marjanskih suhozida se pokazala neuspješnom, te se dio suhozida i cijelog kulturnog krajolika nepovratno devastirao njihovim betoniranjem. Takvi sporadični slučajevi ne bi se smjeli više ponavljati, osim uz iznimno dopuštenje Konzervatorskog odjela u Splitu, Upravnog odjela za zaštitu okoliša, komunalne poslove, infrastrukturu i investicije i Odsjeka za zaštitu okoliša, pod čijom ingerencijom je odnedavno Park šuma Marjan.

Da zaključim, modeli radionica koje su se razvile s ciljem osvještavanja polaznika o vrijednosti kulturne/suhozidne baštine i tradicijske arhitekture na Marjanu, kao i upoznavanja sa samom vještinom gradnje, zalog su za nove generacije ljubitelja Marjana i očuvanje njegovih bogatstava. Suradnja nadležnih institucija s ovakvim oblicima edukacije/volontiranja odnosno jedan oblik javno-privatnog partnerstva, gdje bi na radionicama osim građana sudjelovali i vlasnici parcela na Marjanu uz djelatnike JU, održiv je i dalekosežan projekt obnove s jakim socijalnim naglaskom, na koje se može vezati velik broj ljudi i provoditi jedan građansko - participativni oblik očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti Park šume Marjan.

IZJAVA O ODGOVORNOSTI

Ovaj izvještaj izrađen je na temelju mojih specijalističkih znanja u domeni očuvanja suhozidne baštine, 20-godišnjeg iskustva u istraživanju, zaštiti i prakticanju umijeća suhozidne gradnje, kao i iskustvom rada u obrazovnim institucijama kao profesor povijesti, te u skladu s dopuštenjem za obavljanje poslova zaštite i očuvanja kulturnih dobara članka 2. stavka 1. točke 1. Pravilnika o uvjetima fizičke i pravne osobe i to u istraživanje i proučavanja nepokretnog kulturnog dobra, a pridržavajući se pritom odredbi važećih zakona, pravilnika te svih ostalih propisa RH.

Splitu, 12. lipanj, 2024. godine

Izradio: prof.pov. /dipl.muz. Filip Bubalo
Drugi otok – obrt za istraživanje i savjetovanje

Filip Bubalo